

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Povinnosti obchodních korporací ve světle zákona o evidenci skutečných majitelů - aneb jaké sankce hrozí obchodním korporacím za porušení evidenční povinnosti? 2. část

V první části tohoto článku se autoři zabývali vymezením skutečného majitele obchodní korporace, rozsahem evidovaných údajů a způsobem jejich zápisu, jakož i povinnostmi vyplývajícími pro skutečné majitele a evidující osoby ze zákona č. [37/2021](#) Sb., o evidenci skutečných majitelů (dále jen „zákon o evidenci skutečných majitelů“). V rámci druhé části článku bude blíže pojednáno o konkrétních zejména soukromoprávních sankcích stanovených zákonem o evidenci skutečných majitelů při nedodržení povinností a jejich dopadu na chod obchodní korporace a členy jejích orgánů.

Předchozí úprava v § 118b a násl. zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, byla nejednotná, koncepčně roztržštěná a nedostatečně implementovala právo Evropské unie. Zjevně tak neplnila účel, kterým je zajištění průhlednosti majetkové a vlastnické struktury obchodní korporace a možnost zhodnocovat rizika právního styku s potenciálními obchodními partnery. V této souvislosti byla stěžejním nedostatkem předchozí úpravy absence sankcí či nástrojů vymahatelnosti za porušení povinnosti evidovat skutečného majitele.[\[1\]](#)

Zákon o evidenci skutečných majitelů na shora uvedené nedostatky a případy porušení evidenční povinnosti, kdy údaje o skutečných majitelích obchodní korporace zapsané v evidenci neodpovídají skutečnému stavu, či dokonce obchodní korporace nemá v rozporu se zákonem žádného skutečného majitele zapsaného v evidenci, reaguje především ustanoveními § 52 a násl. Jsou zde stanoveny 3 stěžejní okruhy soukromoprávních sankcí, mezi které patří:

1. **nevymahatelnost závazků ze zastírajících smluv,**
2. **zákaz výplaty podílu na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku** (dále jen „**podíl na prospěchu**“), a
3. **pozastavení výkonu hlasovacích práv.**

V případě porušení povinností stanovených zákonem o evidenci skutečných majitelů mohou vyplývat důsledky také pro členy statutárního orgánu, a to ve formě odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře při neplnění povinnosti evidující osoby a případné povinnosti k náhradě vzniklé škody. Jak je patrné z rozboru jednotlivých sankcí níže, porušení evidenční povinnosti může přinést negativní dopady nejen pro výkon podnikatelské činnosti samotné obchodní korporaci a plnění jejích závazků, nýbrž také pro její společníky a členy statutárních orgánů. V této souvislosti autoři níže podrobněji rozebírají jednotlivé stěžejní sankční mechanismy stanovené zákonem o evidenci skutečných majitelů.

Nevymahatelnost závazků ze zastírajících smluv

Zákon o evidenci skutečných majitelů v § 52 stanovuje nevymahatelnost závazků z právního jednání zastírajícího osobu skutečného majitele, které vznikly v době, kdy není skutečný majitel zapsán

v evidenci. Jedná se zpravidla o situace, kdy existuje závazek mezi skutečným majitelem obchodní korporace (společníkem) a třetí osobou, která za něj má vystupovat v jeho postavení a dle předcházející dohody či jeho pokynů vykonávat práva související s vlastnictvím podílu v obchodní korporaci.

Právní jednání třetí osoby, ať už se jedná o výkon hlasovacích práv, či nakládání s předmětným podílem, není tímto ustanovením dotčeno a nepozbývá platnosti. To platí jak s účinky uvnitř obchodní korporace, tak s účinky navenek vůči třetím osobám. Předmětné ustanovení míří pouze na právní vztah mezi skutečným majitelem a touto třetí osobou s cílem vnést do něho stav právní nejistoty a diskreditace. Zastřenému skutečnému majiteli tak v konečném důsledku zůstane pouze právo ve formě naturální obligace, které nemůže úspěšně vymáhat soudní cestou.

Zakotvením tohoto ustanovení se zákonodárce snaží potírat služby nahodilých i profesionálních fiktivních skutečných majitelů, tzv. bílých koní, jež jsou poskytovány na základě komisionářských, příkazních či jiných podobných smluv, jejichž cílem je řídit obchodní korporaci na základě pokynů osoby, která z formálního hlediska nemá ke struktuře obchodní korporace žádný vztah.[\[2\]](#)

Zákaz výplaty podílu na prospěchu obchodní korporace skutečnému majiteli

K dalším ze soukromoprávních sankcí vymezených v zákoně o evidenci skutečných majitelů patří zákaz výplaty podílu na prospěchu skutečnému majiteli ve smyslu § 53 zákona o evidenci skutečných majitelů, pokud tento není zapsán v evidenci skutečných majitelů. Stěžejní je v této souvislosti okamžik, ke kterému statutární orgán rozhoduje o výplatě podílu na prospěchu, nikoliv okamžik, ke kterému nejvyšší orgán obchodní korporace rozhoduje o rozdělení vlastních zdrojů.

Zákon o evidenci skutečných majitelů rovněž stanovuje, že obchodní korporace nesmí vyplatit podíl na prospěchu ani jiným právnickým osobám nebo právnímu uspořádání[\[3\]](#), jejichž je tato nezapsaná osoba taktéž skutečným majitelem.[\[4\]](#) Stejně sankce stíhají nadřazené právnické osoby nebo právní uspořádání, jež nemají v evidenci skutečných majitelů zapsaného žádného skutečného majitele.[\[5\]](#)

V obou shora uvedených případech, které zákon o evidenci skutečných majitelů upravuje, má statutární orgán povinnost pozastavit výplatu podílu na prospěchu a vyčkat, zda budou skuteční majitelé v souladu se zákonem zapsáni, a to až do konce účetního období. Právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích, který nebyl vyplacen do konce účetního období, ve kterém bylo rozhodnuto o jeho výplatě, zaniká.[\[6\]](#)

V praxi nicméně přichází v úvahu také situace zákonem o evidenci skutečných majitelů výslovně neřešená, a to, kdy v rámci jednoho účetního období dojde k rozhodnutí statutárního orgánu o výplatě podílu na prospěchu se splatností přesahující do následujícího účetního období. Zde není odpověď jednoznačná, přesto se autoři článku i v takovém případě přiklánějí k závěru, že z hlediska splnění evidenční povinnosti bude rozhodující okamžik, kdy má dojít k faktické výplatě podílu na prospěchu.

V případě, že dojde k výplatě podílu na prospěchu v rozporu se zákonem o evidenci skutečných majitelů, vzniká na straně skutečného majitele bezdůvodné obohacení.[\[7\]](#) Zatímco společník společnosti s ručením omezeným má povinnost vydat bezdůvodné obohacení, pro akcionáře akciových společností platí, že podíl na zisku ani na jiných vlastních zdrojích se nevrací. Uvedené neplatí pouze v případech, pokud akcionář věděl nebo měl vědět, že při vyplacení byly porušeny podmínky stanovené zákonem č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „zákon o obchodních korporacích“).[\[8\]](#)

Zákaz výkonu hlasovacího práva na valné hromadě obchodní korporace

Porušení evidenční povinnosti s sebou dále přináší sankci ve formě zákazu výkonu hlasovacích práv dle § 54 zákona o evidenci skutečných majitelů. Skutečný majitel obchodní korporace, jenž není zapsán v evidenci skutečných majitelů, nesmí při rozhodování nejvyššího orgánu vykonávat hlasovací práva nebo rozhodovat jakožto její jediný společník. Totéž platí pro nadřazenou právnickou osobu nebo právní uspořádání, jejichž je daná osoba rovněž skutečným majitelem[9] nebo nemá v evidenci skutečných majitelů zapsaného žádného skutečného majitele[10].

Sistace hlasovacího práva dle § 54 zákona o evidenci skutečných majitelů má totožné důsledky jako jiné případy[11] sistace podle zákona o obchodních korporacích. Při posuzování usnášedischopnosti valné hromady se proto ani v této souvislosti nepřihlíží k hlasům společníků, kteří nemohou vykonávat hlasovací právo.[12]

V případě porušení zákazu výkonu hlasovacího práva je usnesení nejvyššího orgánu nebo rozhodnutí jediného společníka stíženo relativní neplatností. Aktivně legitimovaný je k podání námítky neplatnosti každý společník, jednatel, člen dozorčí rady nebo likvidátor společnosti s ručením omezeným.[13] V poměrech akciové společnosti je to pak každý akcionář, člen představenstva, dozorčí nebo správní rady a likvidátor.[14] Neplatnosti se může dovolat taktéž bývalý společník, odvolaný člen statutárního orgánu či likvidátor. Soud musí v tomto ohledu vždy přezkoumat, zda u této osoby v době rozhodování trvá její právní zájem na vydání požadovaného rozhodnutí, protože může mít dopad na její poměry založené jejím vztahem ke společnosti, či nikoliv.[15] Neplatnosti těchto právních jednání se lze soudně domáhat v subjektivní lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se navrhopatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však v objektivní lhůtě jednoho roku od přijetí rozhodnutí.

Závěrem je nezbytné upozornit, že sistace hlasovacích práv se uplatní i vůči společníkům, kteří sice samostatně nesplňují předpoklady pro zápis do evidence skutečných majitelů, nicméně s nezapsaným skutečným majitelem jednají ve shodě.[16]

Zákaz výkonu hlasovacích práv postihuje zejména samu obchodní korporaci a může mít dalekosáhlé následky. V nejzávažnějších případech může dokonce způsobit paralýzu společnosti, např. při schvalování účetní závěrky společnosti či rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů mezi společníky či změny obsahu společenské smlouvy a stanov apod.

Odpovědnost za přešupek

V rovině veřejnoprávní zavádí zákon o evidenci skutečných majitelů skutkové podstaty přešupků, jichž se může dopustit evidující osoba anebo skutečný majitel obchodní korporace.[17]

Evidující osoba se ve smyslu § 55 odst. 1 písm. a) zákona o evidenci skutečných majitelů dopustí přešupku tím, že ani v dodatečné lhůtě stanovené soudem nezajistí zápis žádného údaje do evidence skutečných majitelů. Soud tedy nejprve vyzve k odstranění nesrovnalostí a určí přiměřenou lhůtu[18], a až v případě, že evidující osoba nezajistí zápis ve stanovené dodatečné lhůtě, dojde k naplnění skutkové podstaty přešupku a možnému sankcionování ze strany správního orgánu.

Další skutkovou podstatu týkající se porušení povinností evidující osoby vymezuje § 55 odst. 1 písm. b) zákona o evidenci skutečných majitelů. Evidující osoba se ve smyslu uvedeného ustanovení dopustí přešupku, jestliže nezajistí zápis nových údajů do 15 dnů od právní moci rozhodnutí v řízení o nesrovnalosti, v rámci kterého soud vymazal nesprávné údaje o skutečném majiteli bez náhrady.

Rovněž sám skutečný majitel a prostředkující článek se může dopustit přešupku, pokud neposkytne evidující osobě potřebnou součinnost. Taková nečinnost ostatně sama nezakládá naplnění skutkové podstaty přešupku ve smyslu § 55 odst. 2 zákona o evidenci skutečných majitelů, nýbrž je nezbytné, aby takové porušení povinnosti potvrdil soud v řízení o nesrovnalosti.

Lze tak uzavřít, že odpovědnost za přešůpek hrozí shora uvedeným osobám v návaznosti na marné uplynutí lhůty, a to na základě výzvy soudu k odstranění nesrovnalosti či v důsledku potvrzení nesrovnalosti rozhodnutím soudu v řízení o nesrovnalosti.[19] Obecně platí, že záměrem zákonodárce nebylo apriori tyto osoby „trestat“, nýbrž toliko zajistit, aby v evidenci nebyly vedeny nesprávné údaje o skutečných majitelích. Tomu odpovídají uvedené mechanismy.[20]

Přestupky dle zákona o evidenci skutečných majitelů projednává příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností[21] a v rámci přestupkového řízení může za výše uvedené přestupky uložit pokutu až do výše 500.000 Kč.[22]

Vedle odpovědnosti za přešůpek lze v rovině veřejnoprávní nalézt i další negativní důsledky. Jedná se např. o vyloučení obchodní korporace ze zadávacího řízení dle § 122 odst. 7 písm. a) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „zákon o zadávání veřejných zakázek“), není-li možné z evidence zjistit údaje o skutečném majiteli obchodní korporace, či dle § 223 odst. 3 téhož zákona možnost zadavatele závazek ze smlouvy na veřejnou zakázku vypovědět nebo od ní odstoupit. Podobné negativní důsledky mohou na obchodní korporaci dopadnout v dotačních řízeních, kde připadá v úvahu nevyhovění žádosti či zastavení řízení o dotaci či návratné finanční výpomoci dle velkých[23] a malých rozpočtových pravidel[24].

Závěr

Z porušení evidenční povinnosti vyplývají rizika jak pro samotnou obchodní korporaci, tak i pro její společníky a členy statutárního orgánu. Mezi následky za nesplnění evidenční povinnosti patří soukromoprávní sankce, tj. nevymahatelnost závazků ze zastírajících smluv, zákaz výplaty podílu na prospěchu či sistace hlasovacího práva, a dále také odpovědnost za přestupky v rovině veřejnoprávní. V neposlední řadě může být obchodní korporace vyloučena ze zadávacího řízení či může dojít k zániku závazku z veřejné zakázky dle zákona o zadávání veřejných zakázek a také k nezískání požadované dotace.

Nedůsledné plnění evidenční povinnosti je tak způsobilé zejména v poměrech jednočlenných společností zapříčinit paralýzu společnosti a jejího dalšího podnikání. Podstatné je, aby evidující osoby neopomíjely důsledné plnění požadavků stanovených zákonem o evidenci skutečných majitelů. To platí o to více v případech, kdy obchodní korporace splnily svou prvotní povinnost a uvedly údaje o svých skutečných majitelích v souladu se zákonem. Nadále totiž trvá povinnost obchodní korporace aktualizovat zapsané údaje, dojde-li k jejich změně či ke změně poměrů ve struktuře vztahů obchodní korporace a popř. jí nadřazených subjektů. Jak již bylo uvedeno v první části tohoto článku, prevenci rizik obchodní korporace související s (ne)aktualizací zapsaných údajů je způsobilé zajistit vhodně nastavený mechanismus interní analýzy stanovený interním předpisem či v rámci compliance programu obchodní korporace.

Mgr. František Šimek

Advokát

Markéta Kajfoszová

Paralegal

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 827 884
Fax: +420 224 827 879
e-mail: ak@akccs.cz

[1] Důvodová zpráva k zákonu o evidenci skutečných majitelů.

[2] Důvodová zpráva k zákonu o evidenci skutečných majitelů.

[3] Srov. § 2 písm. b) zákona o evidenci skutečných majitelů.

[4] § 53 odst. 1 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[5] § 53 odst. 2 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[6] Uvedené neplatí pro společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáře.

[7] Příručka evidování skutečných majitelů vydaná Ministerstvem spravedlnosti ve spolupráci s Finančním analytickým úřadem, s. 63.

[8] § 348 odst. 4 zákona o obchodních korporacích.

[9] § 54 odst. 1 zákona o evidenci skutečných majitelů. Uvedené se dle § 54 odst. 2 zákona o evidenci skutečných majitelů nepoužije, pokud vzniklo postavení daného skutečného majitele v období 15 dnů přede dnem rozhodování nejvyššího orgánu nebo jediného společníka.

[10] § 54 odst. 3 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[11] Např. v situaci, kdy valná hromada rozhoduje o vyloučení společníka nebo o jeho nepeněžitém vkladu.

[12] Příručka evidování skutečných majitelů vydaná Ministerstvem spravedlnosti ve spolupráci s Finančním analytickým úřadem, s. 67. Srov. § 169 odst. 3 a § 412 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

[13] § 191 odst. 1 zákona o obchodních korporacích ve spojení s § 258 – 261 občanského zákoníku.

[14] § 428 odst. 1 zákona o obchodních korporacích ve spojení s § 258 - 261 občanského zákoníku.

[15] Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2154/2007.

[16] Srov. § 173 odst. 2 a § 427 odst. 1 ve spojení s § 78 zákona o obchodních korporacích.

[17] § 55 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[18] § 43 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[19] § 43 ve spojení s § 55 a násl. zákona o evidenci skutečných majitelů.

[20] Příručka evidování skutečných majitelů vydaná Ministerstvem spravedlnosti ve spolupráci s Finančním analytickým úřadem, s. 59.

[21] § 57 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[22] § 55 odst. 3 zákona o evidenci skutečných majitelů.

[23] Srov. § 14j a 14k zákona č. [218/2000](#) Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

[24] Srov. 10a odst. 3 a 4 zákona č. [250/2000](#) Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro](#)

aerolinky ze třetích zemí

- Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu
- Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu
- Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?